

ویژگی های طلبه تراز انقلاب اسلامی با تاکید بر کتاب (بدان ایدک الله)

امام خامنه ای

مریم زمانپور^۱

چکیده

تحقیق حاضر به بررسی نقش و وظایف طلبه‌های تراز انقلاب اسلامی در هدایت سیاسی جامعه می‌پردازد. هدف اصلی تربیت در نظام و مکتب تربیتی اسلام و انقلاب اسلامی، پرورش انسان‌هایی با ویژگی‌های اخلاقی، اعتقادی و علمی متعالی است. این هدف توسط امام خامنه‌ای و در کتاب *بدان ایدک الله* به صورت جامع بررسی شده است. از طریق تقویت ایمان و ارتباط نزدیک با خداوند، افراد تربیت می‌یابند تا ارزش‌های اخلاقی اسلامی را در زندگی عملی خود پیاده‌سازی کنند. علاوه بر این، ارتقاء دانش و دانایی و ترویج فرهنگ اسلامی و ایرانی، نقش مهمی در پرورش انسان فرهنگی دارد. از سوی دیگر، آگاهی از مسائل سیاسی و مشارکت فعال در فرآیندهای سیاسی، به افراد کمک می‌کند تا در تصمیم‌گیری‌های کشوری شرکت کرده و به بهبود شرایط اجتماعی و اقتصادی کشور کمک نمایند. این پژوهش براساس روش کیفی (تحلیلی-استنباطی) انجام و از نظر گردآوری داده‌ها کتابخانه‌ای است. تحقیق در زمینه نقش و وظایف طلبه‌های تراز انقلاب اسلامی، به عنوان یک ابزار مهم، برای تأمین همسویی اهداف انقلاب اسلامی از اهمیت بسزایی برخوردار است. این تحقیق، با تأکید بر نقش آنها در هدایت سیاسی جامعه، به تربیت نیروهای متعهد و آگاه از ارزش‌ها و اهداف انقلاب کمک می‌کند. از طریق شناسایی وظایف بینشی، ادراکی، و اخلاقی طلبه‌ها، این تحقیق به حفظ انقلاب و جلوگیری از فساد در نظام اسلامی نیز کمک می‌کند. همچنین، با ارائه یافته‌های نظری، می‌توان این تحقیق را به عنوان یک راهنمای عملی برای صنف روحانیت و سایر مسئولین در اجرای مسائل هدایت سیاسی استفاده کرد و به تحقق اهداف تمدن‌سازی اسلامی کمک نمود. بنابراین، تحقیق در این زمینه نه تنها به تأمین همسویی و انطباق بیشتر با اهداف انقلاب اسلامی کمک می‌کند، بلکه به حفظ این انقلاب، پیشگیری از فساد، تربیت نیروهای متعهد، و تحقق اهداف تمدن‌سازی اسلامی نیز کمک می‌نماید. سوال این خواهد بود که چگونه می‌توان نقش و وظایف

---

^۱. سطح دو، مرکز آموزش های غیرحضورى قم.

طلبه‌های تراز انقلاب اسلامی را به‌گونه‌ای تعریف کرد که با اهداف و ارزش‌های انقلاب اسلامی همخوانی داشته باشد و به حفظ و تداوم این انقلاب کمک نماید.

کلیدواژه‌ها: آیت‌الله خامنه‌ای؛ انسان؛ تربیت؛ طلبه تراز انقلاب؛ اسلام

مقدمه

تحقیق کنونی با عنوان نقشها و وظائف طلبه تراز انقلاب اسلامی در هدایت سیاسی از منظر مقام معظم رهبری جهت شناخت و ایجاد بصیرت، صنفی‌انگیزه‌سازی برای حضور فعال، کارآمد و مستمر طلبه تراز انقلاب اسلامی در طریق انجام وظائف و تحقق نقشهای خود به هادی سیاسی نظام اسلامی با هدف تربیت انسان سیاسی تراز انقلاب و اسلام در بعد بینشی ادراکی، گرایشی عاطفی و کنشی رفتاری نگاشته میشود و توان افزایش روحانیت انقلابی برای برداشتن بار سنگین این مسوولیت وظیفه دغدغه‌مندان و پژوهشگرانی است که قدر و سهم و کارایی حوزه‌های علمیه و روحانیت را در آینده تمدن اسلامی میدانند و چشم‌امید به حضور آنان در صحنه رخدادهای خطیر پیش از ظهور دارند (پیروزمند ۱۳۹۶). بی‌تردید آشنایی طلبه تراز انقلاب اسلامی با تعریف و نقش‌ها و وظائف صنفی خود در بعد هدایتگری سیاسی، جامعه از مهمترین مصادیق بصیرت به شمار میرود و از حیرت در مقام عمل و بیراهه پیمایی او جلوگیری میکند و در وجودش انگیزه اقدام و احساس ارزشمندی و افتخار و عزت می‌آفریند و از سرشکستگی و واماندگی و احساس بی‌پهودگی و بی‌مصرفی‌های میبخشد و قطب‌نمای حرکت او در عرصه بینش‌ها عواطف و احساسات و رفتار و کنشگری محسوب میشود (نجفی و عالمی، ۱۳۹۷). تبیین راهکارهای مواجهه با جنگ نرم در سیاست‌گذاری از دیدگاه مقام معظم رهبری، در پیگیری موارد زیر است که طلبه تراز انقلاب اسلامی باید نقش امامت و هدایت را در این اقدامات به عهده بگیرد تا به رسالت خود در این زمینه ایفای وظیفه نماید.

بدون شک، فرهنگ انسان‌سازی اسلام قادر است طلبه را شکوفا، دانا، با استعداد، خلاق، اخلاقی، شجاع، پرنرژی، وارد زمینه‌های جدید، بدون هیچ‌گونه خودکاستی یا تعصب، متعلق به خداوند متعال و به دست‌یابی به قدرت الهی و توکل کامل، صبور، بردبار، خوش‌بین و امیدوار، کارآمد در حل مشکلات کند. این افراد دارای صفا و بلاغت، روشن‌فکر، هنرمند و آزاداندیش می‌باشند. قطعاً، این نوع انسان را می‌توان "انسان پرورش‌یافته در مکتب انسان‌ساز اسلام و قرآن" نامید که در حوزه‌های مختلف توانمندی‌های برجسته‌ای دارد (ذوقی و دوستدار ۱۳۹۸). مهمترین وظیفه طلبه، تبلیغ و تبیین برای دست‌یابی به استقلال فرهنگی و بازیابی حقیقی هویت اسلامی-ایرانی است. توجه به هدف اصلی تربیت در نظام و مکتب تربیتی اسلام و انقلاب اسلامی از اهمیت بسزایی برخوردار است، و کتاب *بدان/یدک/الله* امام خامنه‌ای، به عنوان یکی از منابع مهم در این زمینه مطرح است. این کتاب اهمیت بسیاری در ارتقاء و تربیت انسان‌هایی با ویژگی‌های مطلوب و تراز انقلابی دارد. هدایت سیاسی، بخش مهمی از اهداف انقلاب اسلامی است که توسط امام

خامنه ای و نهادهای اسلامی برای فراهم کردن فضای فکری و اجتماعی مناسب برای ارتقاء ارزش‌های دینی و فرهنگی جامعه صورت می‌گیرد. طلبه‌های تراز انقلاب اسلامی، به عنوان نمایندگان فکری امام و پیروان انقلاب، دارای مسئولیت‌هایی در این زمینه هستند که باید با اندیشه سیاسی رهبری هماهنگ شوند و به راهبردهای امام برای احیای ارزش‌های اسلامی در جامعه پاسخ دهند.

در تحقیق طاهری حاجی وند و جمالی (۱۳۹۴) با عنوان "بررسی منشأ پیدایش فرهنگ از دو دیدگاه بیولوژیک و انسان‌شناختی"، یک تعریف انسان‌شناسانه ارائه شده که بر اساس آن، طلبه به عنوان یک موجود فرهنگی تصویر می‌شود. این پژوهش مبنایی جدید برای درک انسان به وجود آورده و نشان می‌دهد که طلبه نه تنها از لحاظ جسمانی، فیزیولوژیکی و حتی بیولوژیکی، بلکه از لحاظ ذهنی و روانی نیز موجودی با فرهنگ است و از طریق فرهنگ، به حیات خود ادامه می‌دهد. همچنین، در تحقیق بهرامی (۱۳۹۳) با موضوع "بررسی کرامت انسانی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای"، به بررسی چیستی و جایگاه طلبه در دیدگاه رهبر معظم انقلاب و تأثیرات آن در جمهوری اسلامی می‌پردازد.

در پژوهش زارع (۱۳۹۰) با عنوان "بررسی و مطالعه دیدگاه‌های تربیتی آیت‌الله خامنه‌ای"، اصول و اهداف تربیت از منظر آیت‌الله خامنه‌ای و سایر اندیشمندان مورد بررسی قرار می‌گیرد. طلبه مبدا همه خوشبختی‌ها و بدبختی‌های ملت است. اگر طلبه ناصالح باشد این جوان‌هایی که تربیت می‌شوند با این تربیت‌های ناصالح این‌ها در آتیه فساد ایجاد می‌کنند. این تحقیقات به ویژگی‌های انسان فرهنگی و توصیف آن با تأکید بر انسان‌سازی در انقلاب اسلامی با شاخص‌های منحصر به فرد می‌پردازند و نقش طلبه در ارتقای دیدگاه‌های فرهنگی و تربیتی در جامعه دارند.

تحقیق حاضر به بررسی نقش و وظایف طلبه‌های تراز انقلاب اسلامی در هدایت سیاسی جامعه می‌پردازد و سعی دارد این نقش و وظایف را از زوایای مختلفی از جمله بینش، ادراک، گرایش، اخلاق، و رفتاری بررسی نماید. این تحقیق به بررسی عملیاتی شدن اهداف انقلاب اسلامی از طریق نقش طلبه‌ها و روابط آن‌ها با رهبری می‌پردازد و به دنبال شناخت عمیق‌تر از وظایف و مسئولیت‌های آنها در این فرآیند است. تحقیق در زمینه نقش و وظایف طلبه‌های تراز انقلاب اسلامی، به عنوان یک ابزار مهم، برای تأمین همسویی اهداف انقلاب اسلامی از اهمیت بسزایی برخوردار است. این تحقیق، با تأکید بر نقش آنها در هدایت سیاسی جامعه، به تربیت نیروهای متعهد و آگاه از ارزش‌ها و اهداف انقلاب کمک می‌کند. از طریق شناسایی وظایف بینشی، ادراکی، و اخلاقی طلبه‌ها، این تحقیق به حفظ انقلاب و جلوگیری از فساد در نظام اسلامی نیز کمک می‌کند. همچنین، با ارائه یافته‌های نظری، می‌توان این تحقیق را به عنوان یک راهنمای عملی برای صنف روحانیت و سایر مسئولین در اجرای مسائل هدایت سیاسی استفاده کرد و به تحقق اهداف تمدن‌سازی اسلامی کمک نمود. بنابراین، تحقیق در این زمینه نه تنها به تأمین همسویی و انطباق بیشتر با اهداف انقلاب اسلامی کمک می‌کند، بلکه به حفظ این انقلاب، پیشگیری از فساد، تربیت نیروهای متعهد، و تحقق اهداف تمدن‌سازی اسلامی نیز کمک می‌نماید. سوال این خواهد بود که چگونه می‌توان نقش و وظایف طلبه‌های

تراز انقلاب اسلامی را به گونه‌ای تعریف کرد که با اهداف و ارزش‌های انقلاب اسلامی همخوانی داشته باشد و به حفظ و تداوم این انقلاب کمک نماید؟

بحث

در این بخش، ما به بررسی عواملی که نقش مهمی در رشد و توسعه یک طلبه در عصر انقلاب اسلامی دارند با توجه به کتاب ایت الله خامنه‌ای می‌پردازیم. عواملی از قبیل علم، بصیرت، و فعالیت اجتماعی که به عنوان اصولی اساسی در زمینه تحصیلات دینی و اجتماعی طلبگی مورد تأکید واقع می‌شوند، مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند. در این بحث، ما سعی داریم تا به معرفی این عوامل و اهمیت آن‌ها در پیشبرد اهداف انقلاب اسلامی و پرورش طلبه‌ای فعال، بصیر، و مسئول در جامعه بپردازیم.

۱. تقویت و پر بار کردن فعالیت‌های فرهنگی و هنری:

از دیدگاه رهبری، نیروهای فرهنگی مخصوصاً طلاب تراز انقلاب، نقش بسیار حساس و مهمی در باورسازی وجود تهاجم فرهنگی و مقابله با آن دارند. وی معتقدند که حرکت انقلاب اسلامی هنوز در مراحل اولیه خود است و به عنوان یک حرکت مطلقاً کامل تلقی نمی‌شود و ادامه دارد. بر اساس این نگرش، جنگ نرم سیاسی یک واقعیت است و وظیفه آن است که اثرات و تأثیرات آن بر آحاد مردم را شناسایی کرده و مقابله کنیم. به عنوان مثال، رهبری می‌فرماید: "الآن جنگ (نرم) است. البته این حرف را امروز نمی‌زنم، ما از بعد از جنگ، از سال ۱۳۷۶، همیشه آن را گفته‌ام؛ بارها و بارها" (به نقل از ذوقی و دوستدار ۱۳۹۸).

۲. اتحاد مردم و جریان‌های سیاسی و دوری از اختلافات و تردید و بدبینی:

دشمنان نظام همواره تلاش کرده‌اند با ایجاد اختلافات و تقابل و تنش بین اقوام، مذاهب مختلف و جریان‌های سیاسی، هم در داخل کشور و هم در سطح جهان اسلام، به اهدافشان برسند. از دیدگاه رهبری، دشمن در جنگ نرم تلاش می‌کند با استفاده از ابزارهای فرهنگی و ارتباطات پیشرفته، بین آحاد مردم تردید، بدبینی و اختلاف ایجاد کند. رهبری بر اهمیت تقویت وحدت و همبستگی مردم تأکید دارند و می‌فرمایند: "مناظر بی‌نظیر تحکیم وحدت عمومی و همدلی مردم قابل مشاهده است که منشأ آن حضور مردم در نمازهای جمعه ماه مبارک رمضان، راهپیمایی‌های روز

قدس، و حضور عظیم در نماز عید فطر در سراسر کشور است" (۷۸). به طور کلی، از دیدگاه مقام معظم رهبری، برای مقابله با جنگ نرم، تقویت فعالیت‌های فرهنگی و هنری و ایجاد اتحاد و همبستگی مردم و جریان‌های سیاسی اساسی است. تبیین راهکارهای مواجهه با جنگ نرم در سیاست‌گذاری از دیدگاه مقام معظم رهبری، در پیگیری مواردی است که طلبه تراز انقلاب اسلامی باید نقش امامت و هدایت را در این اقدامات به عهده بگیرد تا به رسالت خود در این زمینه ایفای وظیفه نماید.

۳. تأثیر رسانه‌ها و فناوری بر مراودات اجتماعی و روحانیت در جامعه اسلامی

در عصر حاضر و با پیشرفت فناوری، مراودات اجتماعی از طریق وسایل ارتباط جمعی و فناوری نوین به شکل گسترده‌ای تغییر کرده است. وسایل ارتباط جمعی از جمله ماهواره‌ها، شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی، اینترنت و سرویس‌های فضای مجازی، از جمله فیسبوک، توئیتر، اینستاگرام و تلگرام و غیره، کتب، مجلات، تصاویر، فیلم‌ها، سریال‌های تلویزیونی، نماهنگ‌ها و... به عنوان ابزارهای ارتباطی مورد استفاده قرار می‌گیرند که تأثیرات بسیاری بر روی فرآیند تعامل و اعتمادسازی دارند. در این تعاملات، نتیجه مهمی که به دست می‌آید، ایجاد اعتماد است. اعتمادی که می‌تواند پشتوانه واقعی نداشته باشد و براساس یک سناریوی فریب‌آمیز ساخته شود. به این صورت، افرادی با اهداف مشخصی تصاویر دروغین و اطلاعات فریبنده را منتشر می‌کنند که می‌تواند منجر به فریب و نفوذ در جامعه شود. این فرایند می‌تواند باعث تحریک دشمن به مرزهای اعتماد شود و به پایان مخاصمه بین دو طرف برسد. در این شرایط، نوع رابطه اجتماعی دیگر به صورت خصومت‌آمیز نخواهد بود؛ بلکه به رقابت یا همکاری می‌پردازد. این نوع فرایند می‌تواند باعث ایجاد اشتباهات در میان جامعه و به پایان دادن به اعتمادی که موجب مرگ شده، شود.

روحانیت اسلام در داخل کشور ما متکی به مردم است و هیچ وقت وابسته به قدرت‌ها نبوده است. امروز هم روحانیون به هیچ قدرتی وابسته نیستند و صددرصد مردمی‌اند. مردم ما همیشه قداستی برای روحانیت قائل بوده‌اند و بحمدالله امروز هم مردم، روحانیت را مجموعه‌ای پاک و سالم و قابل اعتماد میدانند. می‌بینیم دشمن از تجربه‌های خود در این زمینه استفاده می‌کند. دشمن می‌فهمد که باید روحانیت را در چشم مردم از حیثیت و اعتبار انداخت (ولایتی، ۱۳۸۴). ایشان در اکثر دیدارهای خودشان با جامعه و صنف، روحانیت مردمی بودن و ساده زیستی را از شاخصه‌های اصلی روحانیت تراز انقلاب اسلامی می‌دانند و در این زمینه می‌فرمایند:

مردمی بودن و ساده زیستی از لوازم اصلی برای شماس است. البته شما این چنین هستید و الحمد لله همه ی آقایان از لحاظ زندگی با عرض نسبتاً عریضی در کیفیتها در سطح متوسط قرار دارند؛ منتها برخی از این حفاظت‌های زیادی که در بعضی از شهرستانها مشاهده میشود، به اعتقاد ما غیر ضروری است و در جاهایی اصلاً حفاظت لازم نیست. این کار امام جمعه را از مردم دور می‌کند. بنابراین نتیجه می‌گیریم که گرچه

جذب حداکثری و دفع حداقلی افراد به عنوان یک اصل پذیرفته شده و از وظائف اصلی طلبه تراز انقلاب اسلامی به عنوان هادی سیاسی نظام اسلامی است، اما دارای الزاماتی است که از مهمترین بایدهای آن جذب برمبانی اصول و ارزشها؛ جذب بر مبنای نظام و انقلاب؛ جذب بر مبنای اخلاق مداری و پرهیز از تندخویی و جذب بر مبنای گذشت و بخشش از اشتباهات و خطاها است که به کار بستن آنها ضروری و لازم است.

مقام معظم رهبری با بیان اینکه روحانیت شیعه، با خصلت ساده زیستی و دوری از دنیاطلبی مذموم شناخته شده و از روحانیت اشرافی مسیحی و برخی از ادیان دیگر، تمایز یافته و اعتباری مردمی پیدا کرده است؛ می فرمایند: "روحانیت شیعه با مراعات غیر متظاهرانه دل‌های بسیاری را در خانه‌های ساده زندگی قانعانه‌ی خود اسیر کرد و علقه‌ی روحی در آنان آفرید. دریغ است که این احترام و حرمت به تاراج برود و با فزون طلبی و زیاده خواهی رشته‌های محبت در هم ریزد" (۴۵). و در کلامی دیگر اشاره میکنند که بافت طبیعی حوزه آمیخته با قناعت و سادگی است؛ اجتناب از مظاهر تنعم و تجمل است. اگر حوزه از این طبیعت به دور ماند و در دام زرق و برق فرو افتند از مکانت و منزلت طبیعی خود هبوط خواهد کرد و باور ملی را در مورد حوزه و روحانیت دگرگون خواهد ساخت طبیعت حوزه طبیعت قناعت و بی‌اهتمامی به ظواهر و خرج تراشی بیهوده و بی‌فایده است.

مقام معظم رهبری همچنین در توصیه‌ای به صاحبان قدرت و ثروت در نظام اسلامی می فرمایند: «به هم رحم کنید تا خدای متعال به شما رحم کند» (۳۱). کسانی که زرنگی و هوش و امکانات و قدرت و مسؤولیت و تواناییهای گوناگون فردی و اجتماعی دارند، از این تواناییها در راه تعدی به دیگران استفاده نکنند؛ خود را بنده خدا بدانیم؛ در مقابل بقیه بندگان خدا، خود را موظف به همراهی احسان نیکی و رعایت انصاف بدانیم؛ آنگاه باران رحمت و فضل خدا بر سر ما خواهد بارید و برکات خود را بر ما نازل خواهد کرد. بنابراین از نگرانیهای عمده امامین انقلاب پیدایش انحراف در حکومت اسلامی و دور شدن آن از عدالت، دین‌گریزی جامعه و حاکمان و رغبت آنان به دنیازدگی و غفلت از قوانین و تعالیم اسلامی است که اجازه نمیدهد آنان نسبت به اوضاع و احوال سیاسی، اخلاقی و اعتقادی امت اسلامی، بی‌تفاوت بمانند (توسلی ۱۳۷۵). آشفتگی اوضاع و تغییر اخلاق و حالات مردم و سرگرمی آنها به دنیا که بخشی از آن به حاکمیت‌های نادرست و عدم اجرای قوانین اسلامی در جامعه و کارگزاران ناصالح مربوط میشود بارها در سخنان امامین انقلاب بازگو شده است و آنان با شناختی که از انحرافات جامعه در زمان حال و پیش رو دارند، بدنبال آن هستند تا اساس حکومت و مدیریت جامعه بر مبنای دین استوار گردد و با استقرار حکومت دینی عدالت اسلامی تحقق یافته و مردم در مسیر زندگی شایسته انسانی و در راه کمال حقیقی قرار گیرند.

از منظر آموزه‌ها و با توجه به نصوص و مبانی اسلامی، مشارکت در امور سیاسی و اجتماعی و بی‌اعتنا نبودن نسبت به هدایت دیگر افراد جامعه به عنوان یک حق، وظیفه، و تکلیف همگانی مورد توجه قرار می‌گیرد. طبق این دیدگاه، عوامل مختلفی در تحقق جذب و هدایت یک ملت به سوی یک آرمان نقش دارند. با آگاهی به این موارد، می‌توان

زمینه‌های جذب و هدایت افراد یک جامعه را بهتر سازماندهی کرده و به سر منزل مقصود رساند. در این راستا، گرایش به مردم‌داری و جذب حداکثری در معاشرت‌های اجتماعی یکی از اصول مهم مشارکت سیاسی تراز انقلاب اسلامی است. برای ایفای صحیح نقش و وظیفه در هدایت‌گری سیاسی جامعه، طلبه تراز انقلاب اسلامی باید هم خود نسبت به این مسئله گرایش داشته باشد و هم مخاطبین حقیقی و حقوقی خود را نیز به این گرایش سوق دهد. در این راستا، واکاوی بیانات و سیره مقام معظم رهبری در زمینه شیوه‌های اجتماعی و سیاسی جذب و هدایت انسان‌های با سلیق مختلف، می‌تواند راهنمای مفیدی باشد. مقام معظم رهبری با بهره‌گیری از پنج شیوه انتقاد پذیری از دوست و دشمن، توسعه آزادی‌های سازنده برای بیان عقاید، سکوت معنادار در مواردی که به مصلحت و مطابق حکمت است، عدالت گسترده و دفاع از آن تا پای جان، مدارا و نرم‌خویی، و تحمل ناهنجارترین برخوردها، به جذب و هدایت حداکثری مردم و مسئولین با سلیق گوناگون پرداخته‌اند.

آیت‌الله خامنه‌ای اهمیت بسیاری را بر تربیت انسان به معیارهای اسلامی و تحقق کمال بشری مطرح می‌کند. او معتقد است که هدف آفرینش انسان، که همان هدف آفرینش بشریت است، به کمال بشری رسیدن است. این کمال بشری به معنای بهره‌مندی از بیشترین فضایل و رسیدن به رستگاری و سعادت واقعی است (جهان بین فرزاد & معینی پور ۱۳۹۳). در نظام تربیتی اسلام، هدف اصلی این است که انسان‌ها به معیارهای اسلامی تربیت شوند تا اخلاق و ارزش‌های اسلامی را در زندگی خود عملی کنند و به کمال و تمامیت انسانی برسند. این نظام تربیتی باید افراد را به اقامه عدل و اجتناب از ظلم و ستم، بهره‌مندی از فضایل اخلاقی و انسانی، و زندگی سعادت‌مندانه و تکامل خود به سوی معبود و جایگاه ابدی هدایت کند. برای دستیابی به این هدف، نظام تربیتی اسلامی باید پویا و شاخص باشد و بتواند افراد را به سوی کمال رسانده و مناسبات افراد و اجتماع را استحکام بخشیده و سعادت فردی و اجتماعی را تأمین کند. این نظام باید دارای فرهنگی مستقل باشد که از فرهنگ‌های دیگر بی‌نیاز باشد و به افراد و اجتماع رابطه منطقی ارائه دهد. در نهایت، آیت‌الله خامنه‌ای معتقد است که نظام تربیتی اسلامی باید معیارهای فرهنگی اسلامی را به افراد القا کند تا زندگی معنوی و ارتقاء اخلاقی در جامعه فراهم شود.

بدون شک، فرهنگ انسان‌سازی اسلام قادر است افرادی را شکوفا، دانا، با استعداد، خلاق، اخلاقی، شجاع، پرنرزی، وارد زمینه‌های جدید، بدون هیچ‌گونه خودکاستی یا تعصب، متعلق به خداوند متعال و به دست‌یابی به قدرت الهی و توکل کامل، صبور، بردبار، خوش‌بین و امیدوار، کارآمد در حل مشکلات، بازیاب کند. این افراد دارای صفا و بلاغت، روشن‌فکر، هنرمند و آزاداندیش می‌باشند. قطعاً، این نوع انسان را می‌توان "انسان فرهنگی" یا "انسان پرورش‌یافته در مکتب انسان‌ساز اسلام و قرآن" نامید که در حوزه‌های مختلف توانمندی‌های برجسته‌ای دارد. مهمترین وظیفه او، تبلیغ و تبیین برای دست‌یابی به استقلال فرهنگی و بازیابی حقیقی هویت اسلامی-ایرانی است. حال با توجه به مراتب فوق می‌توان با نگاهی روشن در خصوص چیستی و چگونگی انسان فرهنگی دست یافت و آن را طبق بیانات آیت‌الله خامنه‌ای این‌گونه تعریف کرد؛ "انسان فرهنگی همان انسان با ایمان، متخلق به اخلاق الهی، متدین، متمدن و هوشمند که بهره‌ای قابل قبول از علم و هنر و دین و ادبیات و... در تراز انقلاب اسلامی برده است." (۲۹).

هدف اصلی تربیت در نظام و مکتب تربیتی اسلام و انقلاب اسلامی، پرورش انسان‌هایی با ویژگی‌های اخلاقی، اعتقادی و علمی متعالی است. این هدف توسط امام خامنه‌ای و در کتاب "بدان ایدک الله" به صورت جامع بررسی شده است. از طریق تقویت ایمان و ارتباط نزدیک با خداوند، افراد تربیت می‌یابند تا ارزش‌های اخلاقی اسلامی را در زندگی عملی خود پیاده‌سازی کنند. علاوه بر این، ارتقاء دانش و دانایی و ترویج فرهنگ اسلامی و ایرانی، نقش مهمی در پرورش انسان فرهنگی دارد. از سوی دیگر، آگاهی از مسائل سیاسی و مشارکت فعال در فرآیندهای سیاسی، به افراد کمک می‌کند تا در تصمیم‌گیری‌های کشوری شرکت کرده و به بهبود شرایط اجتماعی و اقتصادی کشور کمک نمایند.

کتاب *بدان ایدک الله* امام خامنه‌ای، به عنوان یک راهنمای اساسی برای تربیت انسان اجتماعی، اهمیت بسیاری در ارتقاء سطح فکری و اخلاقی افراد دارد. این کتاب، با بررسی مفاهیم اسلامی و اخلاقی، و تبیین دستورات الهی و اصول انقلاب اسلامی، به افراد کمک می‌کند تا بهترین نمونه‌های انسانیت را در زندگی خود رقم بزنند و در راه تحقق اهداف اسلامی و انقلابی پیشرفت کنند. به این ترتیب، اهمیت این کتاب در تربیت و شکوفایی انسان‌های فرهنگی با توجه به ویژگی‌های طلبه تراز انقلاب اسلامی بیشتر می‌گردد و نقش بسزایی در شکل‌دهی به جامعه اسلامی دارد.

بصیرت و ایستادگی در برابر جنگ نرم: نقش بصیرت آحاد جامعه و ایستادگی نخبگان در حفظ ارزش‌های اسلامی

بصیرت آحاد جامعه، به ویژه طلبه تراز انقلاب اسلامی، یکی از راهکارهای اصلی برای مقابله با جنگ نرم است که مقام معظم رهبری به آن تأکید دارند. بر اساس این تأکید، بصیرت قطب‌نمای حرکت صحیح در شرایط پیچیده اجتماعی امروزی است؛ زیرا اگر کسی این قطب‌نما را نداشته باشد و نقشه‌خوانی را بلد نباشد، ممکن است ناگهان خود را در محاصره دشمن بیابد و گمراه شود. بدون بصیرت، حتی افراد با نیت خوب هم ممکن است گمراه شوند و گام‌های نادرستی بردارند. دلیل تمرکز دشمن بر روی خواص، به دلیل نفوذ آنها در جامعه است؛ زیرا آنها برای تغییر ذهنیت خواص طرح‌هایی را طراحی می‌کنند تا بتوانند مردم را جذب کنند؛ زیرا خواص تأثیرگذارند و در جامعه تأثیرگذاری دارند. بنابراین، یکی از وظایف اساسی این دوره، تقویت بصیرت خود و افزایش بصیرت مخاطبان است. همچنین، نقش طلبه تراز انقلاب اسلامی در اشاعه بصیرت بسیار مهم است؛ زیرا آنها می‌توانند بصیرت را در خودشان و دیگران به وجود بیاورند.

در برابر فتنه‌ها، فزونخواهی‌ها، فشارها و تهدیدهای دشمنان، صلابت و ایستادگی حضرت امام، مقام معظم رهبری و ملت ایران اسلامی بر ارزش‌ها، رمز موفقیت نظام در مهار جنگ نرم دشمنان است. امام خمینی و مقام معظم رهبری در این مورد بیان کرده‌اند که ما با استکبار و نظام سلطه و تسلط چند کشور بر جهان مخالفیم و هیچگاه به آنها اجازه تحکم در دنیا را نخواهیم داد (پیرومند ۱۳۹۶). این ایستادگی و اصرار به اصول نظام اسلامی، نشانه صلابت و استواری

در برابر فشارها و تهدیدهاست. به عنوان جمع‌بندی، ایستادگی در برابر دشمنان، بصیرت آحاد جامعه، تمرکز بر نقش نخبگان و خواص، و عدم سواز در برابر تهدیدها، اصولی است که نظام اسلامی ایران را در مقابل جنگ نرم دشمنان تقویت می‌کند. بیانات مقام معظم رهبری درباره توطئه‌های دشمنان به وضوح نشان می‌دهد که تحت تأثیر انقلاب اسلامی، دشمنان با هدف تخریب هویت دینی و فرهنگی مردم، به دنبال ضعیف کردن اعتقادات و ارزش‌های دینی و ایجاد دلسردی نسبت به نظام اسلامی هستند. از این رو، تبیین این توطئه‌ها و افشای نقشه‌های دشمنان برای هوشیارسازی مردم امری ضروری است.

حفظ هویت فرهنگی و دینی ملت، نشانه استقلال و شخصیت طلبه تراز انقلاب اسلامی است. اعتقاد به حفظ این هویت توسط مردم، نظام جمهوری اسلامی را مقاوم و پایدار نگاه داشته و در برابر تهاجمات دشمنان، ایستادگی می‌کند. اگر دشمنان بتوانند این اعتقاد را از ذهن مردم پاک کنند، مقاومت و ایستادگی نظام نیز ضعیف خواهد شد و ممکن است کشور دچار سلطه خارجی شود. آیت‌الله خامنه‌ای می‌فرماید: "آنها حاضرند ببینند در مقابل چشمشان پرچین دیه و دموکراسی رویا کرده شود. برای اساس تلاش دشمن، این است که مردم را از نظام اسلامی دلسرد و پایه‌های ایمان و عقیده و عمل دینی را در مردم سست کند" (۷۵). با توجه به این بیانات، افشای و تبیین این توطئه‌ها برای مردم بسیار اهمیت دارد تا آنها از افتادن در دام حيله‌های دشمنان و ایجاد دلسردی نسبت به ارزش‌های دینی و فرهنگی، جلوگیری شود.

پایبندی به اصول اعتقادی و مبانی دینی و احکام اسلامی از جمله اصول اساسی تربیتی در نظام و مکتب تربیتی اسلام و انقلاب اسلامی است. این اصل، به توحید به عنوان پایه اصلی در دین اسلام اشاره دارد که بیانگر رهایی انسان از عبودیت و تسلیم در برابر هر چیز و هر کس به جز خداوند است. با تکیه بر اقتدارات بی‌نهایت خداوند و پایبندی به اصول اعتقادی، انسان‌ها می‌توانند در زندگی خود رشد کنند و اخلاق اسلامی را در عمل نشان دهند. آشنایی با سیر تکاملی ادیان و دفاع مستدل از اصول اعتقادی خود نیز از ویژگی‌های مهم طلبه تراز انقلاب اسلامی است. این شاخصه نشان می‌دهد که انسان فرهنگی، باید با آگاهی از تاریخ و تکامل ادیان، به دیگران اصول اعتقادی خود را معرفی کرده و در مقابل انتقادات و شبهات به دفاع مستدل بپردازد. این آگاهی به افراد کمک می‌کند تا بهترین نمونه از مذهب خود را نمایش دهند و برای پیشبرد اهداف اسلامی و انقلابی فعالیت کنند (طاهری حاجی وند و جمالی ۱۳۹۴).

ویژگی‌های طلبه تراز انقلاب اسلامی نشان دهنده ارتباط عمیق او با اصول و ارزش‌های دینی و اسلامی است. او پایبند به اصول اعتقادی و مبانی دینی است و به توحید و اعتقاد به خداوند بی‌نهایت اهمیت می‌دهد. آگاهی او از سیر تکاملی ادیان و دفاع مستدل از اصول اعتقادی، نشان از بالندگی دینی و معرفتی او دارد (پیروزمند ۱۳۹۶). علاوه بر این، او با آشنایی با زندگی انبیاء و ائمه معصومین، الگوبرداری از آنان در زندگی و استفاده از تجربیات آنها، تلاش می‌کند در مسیر درست و الهی قرار بگیرد. همچنین، طلبه تراز انقلاب اسلامی "اهمیت ویژه‌ای به عبادات دینی و تقویت رابطه با خداوند می‌دهد" (خامنه‌ای ۱۳۹۵). او نه تنها به انجام نماز اول وقت و دانستن اهمیت آن می‌پردازد، بلکه به تلاوت

و تدبر در قرآن و استفاده از رساله عملیه توجه دارد. این طلبه، با برنامه‌ریزی دقیق برای زندگی دنیوی و اخروی خود، سعی می‌کند اعمال خود را با مبانی دینی هماهنگ کند و در زندگی‌اش به سمت تحقق اهداف اسلامی و اخلاقی پیش برود. ویژگی‌های طلبه تراز انقلاب اسلامی به عنوان عوامل مهمی در سیره‌ی انسانی او نمایان می‌شوند. آشنایی با زندگی اولیاء دین و بهره‌وری از تجارب آن‌ها در زندگی، نشان از تمایل این طلبه به ارتباط نزدیک با شخصیت‌های الهی و استفاده از معارف آن‌ها در مسیر خودرویی است. اهتمام به نماز اول وقت و ستون دین دانستن آن، نشان از پایبندی او به اعمال عبادی و تقویت ارتباط با خداوند است. این طلبه، نه تنها نماز را به عنوان عملی مهم از دین می‌شناسد، بلکه اهمیت تلاوت و تدبر در قرآن را نیز در زندگی‌اش تأکید می‌کند و از آن به عنوان راهنمایی در روند زندگی‌اش استفاده می‌نماید. استفاده از رساله عملیه و برنامه‌ریزی دقیق برای زندگی دنیوی و اخروی، نشان از هوشمندی و پیشنهادات متعالی این طلبه در تحقق اهداف اسلامی و اخلاقی است. همچنین، انجام آگاهانه تکلیف در برابر خداوند و امر به معروف و نهی از منکر، نشان از مسئولیت‌پذیری و تعهد این طلبه به اعمال اخلاقی و اجتماعی اسلامی است، که به وسیله‌ی آن تلاش می‌کند برای ارتقاء فرهنگ اخلاقی جامعه‌ی خود و ترویج ارزش‌های اسلامی نقش فعالی داشته باشد.

در مکمل ویژگی‌های طلبه تراز انقلاب اسلامی، به دو مورد اضافه می‌شود. روحیه جهادگری و شهادت‌طلبی، نشان از اعمال شجاعانه و فداکارانه در راه اهداف اسلامی و ملی دارد. طلبه تراز انقلاب اسلامی، آمادگی خود را برای دفاع از ارزش‌های اسلامی و مبارزه با ستم و ظلم با این روحیه اعلام می‌کند. رغبت به انجام مستحبات و پرهیز از مکروهات، از دیگر ویژگی‌های مهم طلبه تراز انقلاب اسلامی است. او به عنوان اهل علم، به جز انجام واجبات، به انجام کارهای مستحب و پرهیز از کارهای مکروه نیز توجه می‌کند. این نشان از پایبندی او به اصول و آرمان‌های اخلاقی و دینی اسلامی دارد و نشان از بالندگی اخلاقی او در زندگی روزمره است. ویژگی‌های طلبه تراز انقلاب اسلامی به گونه‌ای است که بیشتر از انجام کارهای خدماتی یا مسائل مرتبط با کارمندی، به فعالیت‌هایی متعالی و متناسب با رسالت اصیل حوزه‌های علمی اهمیت می‌دهند. در حقیقت، طلبه‌ای که به اندازه‌ی کافی بصیرت صنفی و هویت حوزوی خود را نداشته باشد، ممکن است به دلیل عدم تربیت هویتی مناسب، در کارهایی که با رسالت حوزه‌های علمی همخوانی ندارند، مشغول شود (خامنه‌ای ۱۳۹۵). این اتفاق می‌تواند ناشی از کاستی‌ها و نقصان در فرآیند تربیت هویتی و روانی طلبه باشد که در نتیجه آن، انتخابات آنها نیز به گونه‌ای است که با اهداف و آرمان‌های حوزه علمی تناسب نداشته باشد.

پرورش نگاه بصیرتی در طلبه‌های تراز انقلاب اسلامی: اساسی برای هدایت سیاسی و تحقق اهداف انقلاب

ویژگی‌های طلبه تراز انقلاب اسلامی شامل پرورش نگاه بصیرتی به رخدادها و رفتارهای سیاسی است. این نگاه بصیرتی به عنوان یکی از اصول اساسی هدایت سیاسی در انقلاب اسلامی مورد تأکید است. برای ایفای نقش و وظیفه‌های خود

در هدایت گری سیاسی جامعه، طلبه‌های تراز انقلاب اسلامی باید ابتدا خودشان را به سلاح بصیرت مسلح کنند و سپس به نگاه بصیرتی نسبت به شکل‌گیری رویدادها توجه کنند. مقام معظم رهبری در تعریف بصیرت آن را به عنوان نورافکن، قبله‌نما و قطب‌نما توصیف می‌کنند که "در فضای تاریک، راهنمایی می‌کند و مسیر را نشان می‌دهد. آنها بر این باورند که بصیرت عاملی است که از گمراهی و اشتباهات جلوگیری می‌کند و انسان را از وسوسه‌ها و اشتباهات دور می‌سازد" (۵۴).

بصیرت نیز به عنوان مجموعه‌ای از شناخته‌ها توصیف می‌شود، شامل شناخت زمان، اولویت‌ها، دشمن و دوست، وسایل و ابزار مقابله با دشمن و دیگر شناخته‌ها. مقام معظم رهبری بر این باورند که انسان با بصیرت می‌تواند حقایق را درک کند و جایگاه خود، کشور، ملت، انقلاب و مسیر مستقیم را بشناسد. در نهایت، بصیرت در هر زمینه‌ای اهمیت دارد؛ بصیرت در هدف، وسایل، شناخت دشمن و موانع راه، و شناخت راه‌های جلوگیری از این موانع ضروری است. این نگاه بصیرتی اساسی است برای پرورش نگاهی سیاسی در طلبه‌های تراز انقلاب اسلامی. در نگاه رهبر انقلاب، هدایت سیاسی و بصیرت افزایی، به عنوان دومین وظیفه مهم طلبه تلقی می‌شود. او تأکید دارد که روحانیت باید با شبهه‌افکنی‌ها مقابله کند و از عمل دفاعی به عمل تهاجمی مبادرت کند (ولایتی، ۱۳۸۴). یکی از قالب‌های این هدایت، حضور در مدارس آموزش و پرورش است. رهبری می‌گوید که باید بهترین طلاب را برای انجام این کار انتخاب کنیم تا در آموزش فکری جوانان کشور و آینده‌سازی ایران مشارکت داشته باشند. حضور در مراکز علمی، دانشگاه‌ها، مساجد، هیئات و غیره نیز از قالب‌های موثر در امر هدایت سیاسی و بصیرتی مردم است. متأسفانه برخی از طلاب به دلایلی ممکن است وارد این فضاها نشوند، اما طلابی هم هستند که با شکستن ترس و حضور در مکان‌هایی مانند مترو، سواحل، تفرجگاه‌ها و بوستان‌ها، راه را برای دیگران هموار می‌کنند و به عنوان الگو و نمونه برای دیگران ایفای نقش می‌کنند. برای دستیابی به بصیرت، مقام معظم رهبری راه‌هایی را تبیین می‌کنند:

توجه به نگاه توحیدی: نگاه توحیدی به جهان و معرفت اساسی از این نگاه، پایه‌ی اصلی برای دستیابی به بصیرت است. با نگاه توحیدی، جهان به عنوان یک مجموعه نظاممند و قانونمند دیده می‌شود که پایه‌ی اساسی معرفت و بصیرت را تشکیل می‌دهد.

تدبّر و اعتبار کردن: از طریق تدبّر در مسائل و اعتبار کردن از آنها، بصیرت به دست می‌آید. انسان باید مسائل را با دقت بررسی کرده و براساس آنها عمل کند تا بتواند بصیرت خود را تقویت کند.

نگاه کلان و جامع: برای دستیابی به بصیرت، باید نگاه کلان و جامعی داشته باشیم و درک کنیم که در چه وضعیتی قرار داریم و به چه اهدافی باید رسید. این نگاه کلان و جامع، معرفت و بصیرت را به ما آموزش می‌دهد.

اخلاص و نزدیکی به خدا: هر چه انسان مخلصانه‌تر عمل کند و به خدا نزدیک‌تر شود، بصیرت او بیشتر خواهد شد. این اخلاص و نزدیکی به خدا، منبعی برای افزایش بصیرت و درک واقعیت‌هاست. در نهایت، مقام معظم رهبری بر

اهمیت توجه به بصیرت و تحقق این ویژگی در زندگی تأکید دارند و معتقدند که برای دستیابی به بصیرت، باید از تلاش و تدبّر در حوادث و قضایا، نگاه کلان و جامع، اخلاص و نزدیکی به خدا استفاده کرد.

ویژگی‌های طلبه تراز انقلاب اسلامی: نماد ارزش‌ها و مبانی اخلاقی و عملیات اجتماعی

ویژگی‌های طلبه تراز انقلاب اسلامی نشان‌دهنده یک سری ارزش‌ها و مبانی اخلاقی است که از جانب افرادی که به این مفهوم عمیق تعلق دارند، رعایت می‌شود. این افراد در ابتدا به اصول و مبانی دینی و اعتقادات اسلامی پایبند هستند و این اعتقادات آن‌ها را از هرگونه عبودیت و تسلیم در برابر چیزی به جز خداوند آزاد می‌کند. آن‌ها از سیر تکاملی ادیان آگاهی دارند و می‌توانند به دیگران اصول اعتقادی خود را به شیوه‌ای منطقی و مستدل توضیح دهند. اعتماد به خداوند و توکل بر او در همه امور زندگی نیز از مهمترین ویژگی‌های آن‌هاست که آن‌ها را در مواقع دشوار و نیز آرامش بخش زندگی می‌کند. علاوه بر این، طلبه تراز انقلاب اسلامی از زندگی انبیاء و ائمه معصومین الگو می‌گیرد و سعی دارد در زندگی‌اش از آن‌ها الهی و معصومانه الگوبرداری کند. آگاهی و اهتمام به مسائل مرتبط با تولی و تبری نیز از مشخصه‌های این گروه افراد است که نشان از محبت بنیادین و ارث خصوصی است که از نسل به نسل به ارث می‌رسد (حدادی ۱۳۸۵). واضح است که با پذیرش و دفاع از اصل ولایت فقیه، طلبه تراز انقلاب اسلامی به محافظه‌کاری از ارزش‌ها و اصول نظام اسلامی می‌پردازد و سعی می‌کند آن‌ها را در برابر هرگونه تهدیدی محافظت کند و در مسیر درست حفظ و ترویج این اصول پیش بروند.

ویژگی‌های طلبه تراز انقلاب اسلامی به عنوان عوامل مهمی در سیره‌ی انسانی او نمایان می‌شوند. آشنایی با زندگی اولیاء دین و بهره‌وری از تجارب آن‌ها در زندگی، نشان از تمایل این طلبه به ارتباط نزدیک با شخصیت‌های الهی و استفاده از معارف آن‌ها در مسیر خودرویی است. اهتمام به نماز اول وقت و ستون دین دانستن آن، نشان از پایبندی او به اعمال عبادی و تقویت ارتباط با خداوند است. این طلبه، نه تنها نماز را به عنوان عملی مهم از دین می‌شناسد، بلکه اهمیت تلاوت و تدبر در قرآن را نیز در زندگی‌اش تأکید می‌کند و از آن به عنوان راهنمایی در روند زندگی‌اش استفاده می‌نماید.

از نظر مقام معظم رهبری، اعتقاد به مهدویت نه تنها یک اعتقاد دینی است بلکه یک منبع امید و انگیزه برای مسلمانان است. این اعتقاد در برابر روح ناامیدی و خستگی مقاومت می‌کند و مانع از فروپاشی اراده و امید ملت می‌شود. زیرا زمانی که امید از دست می‌رود، انسانان دیگر اقدامی نمی‌کنند و به دنبال فایده‌ای نمی‌گردند. در این راستا، مهدویت به عنوان یک اصل اعتقادی در میان شیعیان نقش امیدآفرینی را دارد؛ زیرا فردی که به این اصل اعتقاد دارد، در هر شرایطی همچنان امید و اعتماد به سرنوشت می‌داند و این امید و اعتماد برایش به عنوان یک شعله پابرجا می‌ماند (جهان بین فرزند & معینی پور ۱۳۹۳). در این رویکرد، تأکید بر اعتقاد به مهدویت و امیدآفرینی، به جای ایجاد

ناامیدی و بی‌ثباتی، برای مسلمانان، به معنای برخورداری از یک روحیه مقاومتی و امیدوار در مواجهه با چالش‌ها و مشکلات است. این اعتقاد به عنوان یک خصوصیت مهم از هویت شیعه، نقش بسیار مهمی در حفظ ایمان و استقامت دارد و از این رو، مقام معظم رهبری بر اهمیت آن تأکید دارند. اعتقاد به مهدویت برای طلبه‌ها بیش از یک مجرد اعتقاد دینی است؛ این اعتقاد به عنوان یک منبع قوی از امید و اعتماد در مواجهه با چالش‌های زندگی عمیقاً توسعه می‌یابد. زمانی که طلبه با دشواری‌ها و مشکلاتی در زندگی مواجه می‌شود، اعتقاد به ظهور مهدی (عج) به او انگیزه می‌دهد تا به امیدواری و اعتماد به سرنوشت خود دست یابد. این اعتقاد، به عنوان یک سرمایه روحی، طلبه را در برابر ناامیدی و سستی‌های روحی مقاومتی کننده می‌سازد و او را به فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی تشویق می‌کند. به طور کلی، اعتقاد به مهدویت برای طلبه‌ها نقش اساسی در ایجاد امید، استقامت روحی، و مسئولیت‌پذیری اجتماعی دارد، و او را به سوی هدف‌ها و ایده‌های انسانی و اسلامی هدایت می‌کند. استفاده از رساله عملیه و برنامه‌ریزی دقیق برای زندگی دنیوی و اخروی، نشان از هوشمندی و پیشنهادات متعالی این طلبه در تحقق اهداف اسلامی و اخلاقی است. همچنین، انجام آگاهانه تکلیف در برابر خداوند و امر به معروف و نهی از منکر، نشان از مسئولیت‌پذیری و تعهد این طلبه به اعمال اخلاقی و اجتماعی اسلامی است، که به وسیله‌ی آن تلاش می‌کند برای ارتقاء فرهنگ اخلاقی جامعه‌ی خود و ترویج ارزش‌های اسلامی نقش فعالی داشته باشد.

در مکمل ویژگی‌های طلبه تراز انقلاب اسلامی، به دو مورد اضافه می‌شود. روحیه جهادگری و شهادت‌طلبی، نشان از اعمال شجاعانه و فداکارانه در راه اهداف اسلامی و ملی دارد. طلبه تراز انقلاب اسلامی، آمادگی خود را برای دفاع از ارزش‌های اسلامی و مبارزه با ستم و ظلم با این روحیه اعلام می‌کند. رغبت به انجام مستحبات و پرهیز از مکروهات، از دیگر ویژگی‌های مهم طلبه تراز انقلاب اسلامی است. او به عنوان اهل علم، به جز انجام واجبات، به انجام کارهای مستحب و پرهیز از کارهای مکروه نیز توجه می‌کند. این نشان از پایبندی او به اصول و آرمان‌های اخلاقی و دینی اسلامی دارد و نشان از بالندگی اخلاقی او در زندگی روزمره است (نجفی و عالمی، ۱۳۹۷). این پژوهش تأکید دارد که علاوه بر بررسی محتوای مورد بحث و کارکرد حوزه علمیه در تمدن اسلامی، باید به ساختار حوزه تمدنی نیز توجه شود. این ساختار بر اساس اندیشه امام خامنه‌ای باید شکل گیرد و تاکنون در پژوهش‌ها به اندازه کافی مورد بررسی قرار نگرفته است.

شاخص‌های اخلاقی آیت‌الله خامنه‌ای: رهنمودهایی برای تقویت ارزش‌های اسلامی و رفتارهای موافق با اصول دینی

در این شاخص اخلاقی، آیت‌الله خامنه‌ای به چندین ویژگی اخلاقی توجه کرده است که همگی از بیانات ایشان استخراج شده‌اند. این ویژگی‌ها شامل مواردی هستند که انسان را در مسیری متقابل با عوامل گناه و لغزش قرار می‌دهند و به او کمک می‌کنند تا از مسیر راهنمایی شده‌اش دوری نکند. برخی از این ویژگی‌ها شامل تقوا، تشخیص

ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها، استفاده درست از توانایی‌ها، حیا و عفت در رفتار و گفتار، اطاعت از والدین، برنامه‌ریزی برای انجام کارها، انجام کار خیر به عنوان عبادت، خودداری از افکار و اعمال ناپسند، استفاده از لباس‌های متناسب اسلامی و ایرانی، با دوراندیشی آینده بهتر بسازد، اهتمام به ترویج و حمایت از موازین دینی و اجتماعی در آراستگی ظاهری، شناخت افراد براساس توانایی‌هایشان و ضدارزش بودن عیب‌جوئی، و انتقادپذیری و نقد توأم با حسن نیت می‌باشد (حدادی ۱۳۸۵). این ویژگی‌ها به انسان کمک می‌کنند تا در مسیر اخلاقی و اسلامی خود پایدار بماند و از گمراهی و لغزش در اخلاق و رفتارش دوری کند. ایشان تأکید دارند که توسعه این ویژگی‌ها در جامعه و افراد، بهبودی در روحیه و اخلاق جامعه و تقویت ارزش‌های اسلامی را به همراه دارد. با توجه به این ویژگی‌ها، می‌توان گفت که ایجاد زمینه‌های مساعد برای توسعه و تقویت این ویژگی‌ها در جامعه، نیازمند همکاری و تلاش همه اعضای جامعه است، به ویژه نخبگان و خواص که به عنوان رهبران اخلاقی و فرهنگی جامعه مسئولیت بزرگی بر عهده دارند.

آیت‌الله خامنه‌ای به شاخص‌های اخلاقی برای انسان‌ها تأکید دارد که شامل تقوا، تشخیص ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها، استفاده درست از توانایی‌ها، رعایت حیا و عفت، اطاعت از والدین، برنامه‌ریزی برای انجام کارها، انجام کار خیر در راه خدا، خودداری از افکار و اعمال ناپسند، استفاده از لباس‌های متناسب اسلامی و ایرانی، با دوراندیشی آینده بهتر، اهتمام به ترویج و حمایت از موازین دینی و اجتماعی، شناخت افراد براساس توانایی‌ها و ضدارزش بودن عیب‌جوئی، انتقادپذیری و نقد توأم با حسن نیت، کمک به دیگران بر کمک خواستن از آن‌ها، تلاش برای پیشرفت کشور و راحتی هموطنان، ارزشیابی و انتخاب رفتار بر پایه عقل و فکر، تعادل در رفتار و تسلط بر احساسات، و رعایت قوانین و مقررات است. این شاخص‌ها به عنوان راهنمایی برای ارتقاء اخلاق و رفتار افراد در جامعه ارائه شده است. در این راستا، آیت‌الله خامنه‌ای بر اهمیت وحدت و یکپارچگی در جامعه تأکید می‌کند و معتقد است که "حفظ منافع ملی و تأمین نیازهای به حق مردم تنها با وحدت در میان اقشار جامعه امکان‌پذیر است" (۶۸). وی بر این اصل تأکید دارد که تلاش برای پیشرفت کشور، راحتی هموطنان، و آسایش و امنیت مردم باید از طریق همکاری و تلاش مشترک تمامی اقشار و نهادهای جامعه صورت گیرد. از سوی دیگر، رعایت قوانین و مقررات و حفظ توازن در رفتار و تسلط بر احساسات نیز به عنوان مواردی مهم برای ایجاد آرامش و استقرار انضباط اجتماعی در جامعه توصیه می‌شود.

فعلیت درآورد. اگر او نبود باز هم سالهای متمادی در همان وضعیت می ماندیم بنابراین ما مدیون همه ی این سلسله ی جلیله ی عظیمه ی فخریه ی علما و فقها و محدثان و مفسران و مبلغان دین در طول این هزار و اندی سال هستیم. باید این ذخیره را ما هر چه ممکن است بیشتر کنیم؛ نباید این ذخیره از بین برود. من حالا به شما طلبه های جوان عرض میکنم که خودتان را آن چنان بیارائید و بسازید که این بنیهی قوی علم و پارسائی بتواند. این بار سنگین را در آینده تحمل کند. ما بعد از این به علمای بزرگ، علمای مجاهد فی سبیل الله علمای روشن بین و روشنفکر، علمای آگاه از نقاط آسیب دنیای اسلام و عالم تشیع نیاز داریم. شماها باید این نیاز بزرگ را تأمین کنید؛ شما آن علما هستیید آنهایی که باید این ستونهای محکم را تشکیل بدهند که این بنای استوار و مرصوص را بر روی دوش خود حمل کنند، شمائید؛ شما

طلاب و فضایی جوان ... جوانهای عزیز نگذارید یک ساعت از عمرتان و وقتتان تلف شود. ولنگاریهای از دست دادن وقت، مشغول شدن به کارهای غیر مفید را بایستی با تمرین با مراقبت خود - خویش مراقبتیمراقبت شود (۳۷ کتاب بدان ایدک الله).

رشد و توسعه یک طلبه در عصر انقلاب: نقش علم، بصیرت و فعالیت اجتماعی

عناصر اساسی برای رشد و توسعه یک طلبه عصر انقلاب مورد بررسی قرار گرفته است. علم به عنوان یکی از اصول مهم تحصیلی و دینی طلبه، بیان شده و ضرورت آموزش و پژوهش علمی برای ترویج دین و پیشبرد اهداف نظام جمهوری اسلامی تأکید شده است. همچنین، نیازمندی به بصیرت و توانایی تحلیل در طلبه برجسته شده است، زیرا این ویژگی‌ها او را قادر می‌سازند تا در مواجهه با چالش‌ها و شبهات، با استدلال علمی و منطقی به پاسخگویی بپردازد. بر کارآمدی و نقش فعالانه‌ی طلبه در جامعه نیز تأکید شده و امام خامنه‌ای به اهمیت کسب مهارت‌های ارتباطی، یادگیری زبان‌های خارجی، و توانایی تبلیغ موثر و تولید علم تأکید دارد. همچنین، نقش بصیرت و قدرت تحلیل در رهبری و هدایت مردم به‌ویژه در مواقع حساس و پیچیده نیز برجسته شده است. به گفته حاجی صادقی (۱۳۸۵) طلبه در این کتاب به عنوان یک فردی متعهد به تحصیل علم دینی و اجتماعی نشان داده می‌شود که نه تنها به علم دینی می‌پردازد، بلکه نیازمندی‌های معاصر جامعه را نیز درک کرده و به آن‌ها پاسخ می‌دهد.

بیان اینکه طلبه نیازمند علم، بصیرت و کارآمدی است، نشان از این دارد که نقش او در جامعه فقط محدود به تفسیر مسائل دینی نیست؛ بلکه باید توانایی تحلیل مسائل اجتماعی، سیاسی و فرهنگی را داشته باشد. این مهارت‌ها نیازمند توجه به آموزش‌های علمی و عملیاتی است که به طلبه این امکان را می‌دهد تا به دنیای پیرامون خود با بصیرت و دانش نگریسته و در آن موثر عمل کند. همچنین، تأکید بر لزوم آموزش زبان‌های خارجی و مهارت‌های نویسندگی نشان از این دارد که طلبه باید قادر باشد ارتباطات بین‌المللی را برقرار کرده و از رسانه‌ها و ابزارهای مختلف برای انتقال پیام‌های خود به جامعه استفاده کند.

نقش شماها در آینده کشور خیلی زیاد است. در بین شماها که اینجا تشریف دارید و طلبه‌های دیگری که احتمالاً بعد از این می‌شنوند این حرف را، کسان زیادی خواهند بود که در آینده جزو ستاره‌های درخشان علم و عمل خواهند بود: در بین شماها مراجع تقلید خواهد بود، محققین

خواهد بود، نوآوران خواهد بود، مبارزان بزرگ خواهد بود، شخصیت های برجسته خواهد بود، رهبران آینده کشور خواهد بود، اینها از بین شماها و از بین طلبه های امروز برخوردار خواهند بود. همت هایتان را عالی کنید اما مراقب باشید همت عالی به معنای هدف گیری مناصب و مقامات و عناوین نیست. این جور نباشد که ما درس می خوانیم برای اینکه بشویم دارای فلان عنوان عالی؛ نه، این اشکال دارد. درس بخوانید برای خدا، درس بخوانید برای اینکه مفید واقع بشوید، درس بخوانید برای رضای ولی عصر (ارواحنا فداه)؛ البته نتیجه این درس خواندن یکی از این کارهایی است که ممکن است برای شما پیش بیاید. امروز می گویند تهران مثلا پانزده هزار طلبه دارد، اگر فرض بفرمایید ۱۰ سال دیگر این پانزده هزار طلبه تبدیل بشوند به پانزده هزار انسان محقق، آگاه، موثر، سخنور، نویسنده، این چقدر چیز مهمی است؟ این چقدر تاثیر خواهد گذاشت در دینی کردن جامعه و تحقق جامعه اسلامی که ما در آرزویش هستیم. جامعه اسلامی خیلی مهم است؛ ما خیلی فاصله داریم تا جامعه اسلامی. مراقب باشید که اگر درس نخواندید، این انگیزه ها و مانند اینها تاثیر لازم را بعدا نخواهد گذاشت؛ بی مایه فطیر است. درس بخوانید ملا بشوید تا بتوانید اثرگذار بشوید، تا آنوقت فکر شما، انگیزه شما، عقیده شما، مماشسی سیاسی شما بتواند در دیگران تاثیر بگذارد. درس خواندن لازم است (کتاب بدان ایدک الله / صفحه ۲۱ و ۲۲).

از زمان بنیان گذاری انقلاب اسلامی، روحانیت در ایران نقش بسزایی در هدایت و راهنمایی جامعه داشته است. رهبران دینی، به عنوان پیشوایان اخلاق و معرف ارزش های دینی، با حضور در مختلف مراکز اجتماعی، فرهنگی، و آموزشی، به ارتقاء بصیرت و ارزش های اخلاقی افراد جامعه کمک کرده اند. این حضور فعال در مراکز دینی و فرهنگی، همچنین در دانشگاه ها و مدارس، فرصتی فراهم می آورد تا اصول دینی و اخلاقی به جامعه آموزش داده شود و بصیرت افراد به روز شود. همچنین، روحانیت در برخی مواقع به مقابله با شبهه افکنی و اطلاع رسانی متعادل می پردازد، تا اعتماد جامعه به اصول و رهبران دینی حفظ شود و تحریکات دشمنان مخرب نباشد. در این فرایند، طلبگان نیز نقش مهمی دارند. آنها با دستیابی به دانش و بصیرت، می توانند نه تنها خود را در راه ارتقاء اخلاق و ارزش های دینی پایبند نگه دارند، بلکه به عنوان نمونه و الگویی برای دیگران عمل کنند. حضور آنها در مراکز آموزشی، مساجد، و مجالس علمی و دانشگاهی، فرصتی است تا ارزش های دینی و اخلاقی به نسل های جوان منتقل شود و بصیرت جامعه به روزرسانی شود. برای دستیابی به اهداف اجتماعی و سیاسی، همکاری و تعامل میان طلبگان و دیگر نهادهای جامعه، از جمله دولت و مراکز آموزشی، ضروری است تا بتوان بهبود وضعیت جامعه را به شکلی یکپارچه و موثرتری تضمین کرد.

مهم ترین ثمره تحقق هدایت سیاسی مطلوب برای تربیت انسان سیاسی تراز انقلاب اسلامی، توسط طلبه تراز انقلاب اسلامی؛ تحصیل معرفت عمیق جامعه به صراط مستقیم نظام و انقلاب اسلامی، تقویت استقامت و پایداری و عزم و اراده سیاسی جامعه برای دفاع از ارزشهای انقلاب اسلامی و کنش به موقع آن در برابر هرگونه تهدید و توطئه ها و فتنه های دشمنان و مانع ایجاد کنندگان تحقق تمدن نوین اسلامی می باشد. اما به عنوان نتیجه گیری از تحقیق میتوان ادعا کرد که طلبه تراز انقلاب اسلامی بعد از ورود روحانیت به عرصه مدیریتهای اجتماعی پس از وقوع پدیده انقلاب اسلامی، توانست از کنج روابط مومنانه فردی به صحنه وسیع روابط اجتماعی روی آورد و بودن شک برای ایفای نقش مهم خود در اجتماع که یکی از آن هدایت گری سیاسی می باشد باید مطلوبها و ایده آل های خود را ترسیم کند و نقش خود در جامعه سازی را با توجه به شرایط حاضر و تحولات زمانه، باز تعریف نماید. بی تردید آشنایی طلبه تراز انقلاب اسلامی با تعریف و نقشها و وظائف صنفی خود در بعد هدایت گری سیاسی جامعه از مهمترین مصادیق بصیرت به شمار می رود و از حیرت در مقام عمل و بیراهه پیمایی او جلوگیری میکند و در وجودش انگیزه اقدام و احساس ارزشمندی و افتخار و عزت می آفریند و از سرشکستگی و واماندگی و احساس بیهودگی و بی مصرفی رهایی می بخشد و قطب نمای حرکت او در عرصه بینشها عواطف و احساسات و رفتار و کنشگری محسوب میشود.

تحقیق کنونی با عنوان نقشها و وظائف طلبه تراز انقلاب اسلامی در هدایت سیاسی از منظر مقام معظم رهبری جهت شناخت و ایجاد بصیرت صنفی انگیزه سازی برای حضور فعال، کارآمد و مستمر طلبه تراز انقلاب اسلامی در طریق انجام وظائف و تحقق نقش های خود به عنوان هادی سیاسی نظام اسلامی با هدف تربیت انسان سیاسی تراز انقلاب و اسلام در بعد بینشی ادراکی گرایشی عاطفی و کنشی رفتاری نگاشته شد و توان افزایش روحانیت انقلابی برای برداشتن بار سنگین این مسوولیت وظیفه دغدغه مندان و پژوهشگرانی است که قدر و سهم و کارایی حوزه های علمیه و روحانیت را در آینده تمدن اسلامی میدانند و چشم امید به حضور آنان در صحنه رخدادهای خطیر پیش از ظهور دارند.

نتیجه گیری

هدف اصلی تربیت در نظام و مکتب تربیتی اسلام و انقلاب اسلامی، پرورش انسانهایی با ویژگیهای اخلاقی، اعتقادی و علمی متعالی است. این هدف توسط امام خامنه ای و در کتاب *بدان/ ایدک/ الله* به صورت جامع بررسی شده است. از طریق تقویت ایمان و ارتباط نزدیک با خداوند، افراد تربیت می یابند تا ارزشهای اخلاقی اسلامی را در زندگی عملی خود پیاده سازی کنند. علاوه بر این، ارتقاء دانش و دانایی و ترویج فرهنگ اسلامی و ایرانی، نقش مهمی در پرورش انسان فرهنگی دارد. از سوی دیگر، آگاهی از مسائل سیاسی و مشارکت فعال در فرآیندهای سیاسی، به افراد کمک می کند تا در تصمیم گیری های کشوری شرکت کرده و به بهبود شرایط اجتماعی و اقتصادی کشور کمک نمایند.

کتاب *بدان/ایدک/الله* امام خامنه‌ای، به عنوان یک راهنمای اساسی برای تربیت انسان فرهنگی، اهمیت بسیاری در ارتقاء سطح فکری و اخلاقی افراد دارد. این کتاب، با بررسی مفاهیم اسلامی و اخلاقی، و تبیین دستورات الهی و اصول انقلاب اسلامی، به افراد کمک می‌کند تا بهترین نمونه‌های انسانیت را در زندگی خود رقم بزنند و در راه تحقق اهداف اسلامی و انقلابی پیشرفت کنند. به این ترتیب، اهمیت این کتاب در تربیت و شکوفایی انسان‌های فرهنگی با توجه به ویژگی‌های طلبه تراز انقلاب اسلامی بیشتر می‌گردد و نقش بسزایی در شکل‌دهی به جامعه اسلامی دارد.

هدایت فکری و دینی، هدایت سیاسی، و بصیرت‌افزایی و راهنمایی و حضور در عرصه‌های خدمات اجتماعی، به عنوان سه وظیفه اساسی طلبه در نگاه رهبر انقلاب اسلامی قرار دارند. در توصیف این وظایف، آمده است که برای هدایت فکری و دینی جامعه، قالب‌های مختلفی وجود دارد که علاوه بر منابع، هیئت، خطابه و وعظ، حوزه‌های علمیه نباید خود را محدود به این قالب‌ها کنند. به عبارت دیگر، توسعه و استفاده از قالب‌های مختلف برای انتقال پیام‌های دینی و فکری، به عنوان یک استراتژی مؤثر و توصیه رهبر انقلاب، برجسته است. به عبارت دیگر، یک طلبه تراز انقلاب اسلامی باید علاوه بر دانش و مهارت‌های فنی، ارتباط نزدیکی با ارزش‌ها و مبانی دینی و اصول حوزه علمیه داشته باشد. او باید در مسیر تربیت شخصیتی‌اش، به واقعیت‌های اسلامی و مسئولیت‌هایی که به عنوان یک طلبه دارد، آگاهی داشته باشد و از انتخابات و اقدامات خود بر اساس این اصول عمل کند. از این رو، هویت حوزوی و فرهنگی طلبه، عامل مهمی در جهت‌دهی و راهبرددگذاری برای فعالیت‌هایش است، به گونه‌ای که تنها کارهایی که با این هویت سازگار باشند، مورد توجه او قرار می‌گیرد و فرآیند انتخابات و تصمیم‌گیری‌هایش به طور طبیعی با مبانی دینی و اصول حوزه علمیه همخوانی دارد.

منابع

پیروزمند، علیرضا، انقلابی‌گری هویت‌ساز حوزه و روحانیت مجله علوم سیاسی دانشگاه باقر العلوم (ع) شماره ۸۰ زمستان ۱۳۹۶ ش

توسلی، غلام عباس؛ نظریه‌های جامعه‌شناسی. تهران انتشارات سمت چاپ سیزدهم. حوزه و روحانیت در آینه رهنمودهای مقام معظم رهبری، تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۵ش

خامنه‌ای، سید علی. *بدان/ایدک/الله*. انتشارات انقلاب اسلامی چاپ اول، زمستان ۱۳۹۵ ش

جهان بین فرزند & معینی پور، مسعود. فرایند تحقق تمدن اسلامی از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای. فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی. شماره ۳۹ زمستان ۱۳۹۳ ش

حاجی صادقی، عبدالله. مبانی فلسفه سیاسی اسلام از دیدگاه مقام معظم رهبری مجله حصون، شماره ۷، ۱۳۸۵ش

حدادی محمدرضا آخوند باید روحانی باشد؛ توصیه های رهبر انقلاب برای حوزه های علمیه تهران انتشارات فراندیش، ۱۳۸۵ش

بهرامی، نیک‌خواه (۱۳۹۳). بررسی جایگاه کرامت انسانی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، پایان نامه کارشناسی ارشد. خسرو پناه، عبدالحسین (۱۳۹۰). جریان شناسی ضد فرهنگ‌ها، قم، تعلیم و تربیت اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.

زارع، غلامرضا (۱۳۹۰). بررسی و مطالعه دیدگاه‌های تربیتی آیت‌الله خامنه‌ای، پایان‌نامه ارشد پیام نور تهران. طاهری حاجی‌وند، احسان و حمیدرضا جمالی (۱۳۹۴). بررسی منشأ پیدایش فرهنگ از دو دیدگاه بیولوژیک و انسان شناختی، کنفرانس جهانی افق‌های نوین در علوم انسانی، آینده پژوهی و توانمندسازی، شیراز، گروه پژوهش شرکت ایده بازار صنعت سبز.

مطهری، مرتضی (۱۳۷۸). تعلیم و تربیت در اسلام، تهران: انتشارات صدرا.

نجفی، موسی، و عالمی، رضا. انقلاب اسلامی و نقش محوری آن در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی با تأکید بر دکتربین امامت. مجله مطالعات انقلاب اسلامی، شماره ۵۵، زمستان ۱۳۹۷.

ولایتی، علی‌اکبر. پویایی فرهنگ و تمدن اسلام و ایران (چاپ سوم). وزارت امور خارجه. ۵۵.ش. ۱۳۸۴

ذوقی صفی‌اله، دوستدار رضا. بررسی مفهوم "نفوذ" در اندیشه سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای. مجله بصیرت و تربیت اسلامی، دوره ۱۶، شماره ۴، تابستان ۱۳۹۸.